

Matilde Isasi-Isasmendi, komadronia:

“Umia jaioxotzen ikustia zoragarria da!”

2020a, erizain eta emaginen Nazioarteko urtia atzian laga dogunian, lanbide horren testigantzak orrixotara ekarri nahi izan doguz urte luzez horretan jardundako andrazkuen bitxartez.

Komadrona, matrona, sortzain, andra maestra, emagin, parteria... Izen ugari zeregin berantzako: umiei munduratzeko laguntzia. Matilde Isasi-Isasmendi Gallastegik estima haundixan daka bere ofizua eta pribilegiatu bat sentitzen da hain gustuko dakan eta hainbeste poztasun emon dotsan biharra eukitzegaitzik.

Manuel eta Mercedes ermuarren alaba, 1933ko uztai-

Matilde Isasi-Isasmendi, Basurtoko ospitxalian

laren 7xan lurretako Malla-biena auzuan jaixo zan, aitxa Oromiño auzoko mendiko guarda izanik hantxe bizi zalako famelixia. 7 anai-arreba jaixo eta 3 ahizta geratuko ziran: Irene, Amaia eta bixen tarteko dan Matilde. Gerran La Arboledako basarri baten egon ziran ezkutauta eta amaitxutakuan Kastrexanan taberna bat ipiñi zebe; Matildek 11 urte zitxuala, Ermura bueltau ziran, San Pelaixora. Bizpahiru urtera Zubiaurreko Ezkerraneko tabernia hartu zebe eta haren gaiñeko etxian biziko ziran, Matildereren kasuan ezkondu arte. Ardaa narruzko zara-gixetatik botiletara pasau, garbitxu basu eta mostradore, bezeruak atendidu, bazkari eta afarixak zerbidu... libre zekanian tabernan laguntzen zebe eta jaixetan asko.

Plazia Ermuan

Batxillerra eitxeke egunero Durangoraino juaten zan, trenez. Eritzten zotsalako titulurik ez dala bihar “txiki-tuak etaratzeko tabernako

mostradorian”, Manuelek begi onez ikusi zebe alabiak Batxillerra amaitxu ostian ikasketekin jarraitzia. Gastetzen Magisteritza ein zebe, baiña praktikaldian konturatu zan ez zala bere gustuko lanbidia eta, barriro etxekuen babes estimagarri-xakin, komadrona eitxiari ekin zotsan. Bilbon ikasketak, Basurtoko ospitxalian praktikak eta Valladoliden azterketia. Bere lehelengo plazia Berrizkua izan zan eta Ermukua gero. Lehelengo partua 1953an asistidu zebe eta denporatxua ein zebe Berrizen, harik eta Ermuko plazia gertatu zan arte, ze ondiñok herrixak ez zitxuan erizain eta matrona plazia euki ahal izateko bihar zitxuan 2.000 biztanliak. San Inazioko anbulatorixuan izan aurretik, bere kontsultia ta-

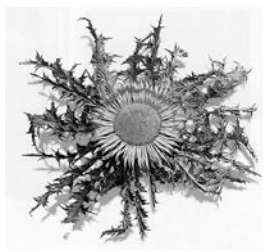
berna gaiñian zekan. “Gela baten, kurtiña bat separatzeke eta ohe estu bat, jendia etzuteke. Hantxe ipintzen nitxuzan injekziñuak”, gogoratzen dau. Sarritxan etxietara juan bihar izaten zan jostorratzok hartuta, ze zortzi ordutik zortzi ordura jarri bihar ziran; akorduan daka zelan juanda dauan “gabeko 12xetan Sallabenterra injekziño bat ipintzera eta bidian ez etxerik ez argirik ez ezer!”. 1970ra arte egon zan Ermuan, Eibarrera leku-aldatzia eskatu zebe arte; handik aurrera erizain lanak eingo zitxuan, partuak lagata, Gizarte Segurantzaz hasita zeualako betebihar horretan.

Ermua, Mallabia, Eibar, Zaldibar eta Berrizko umeei lagundu die munduratzeko Matildek eta kuriosoa bada be, naturalki eta inoren esku-

MARIA FELISA CENARRUZABEITIA GORROCHATEGUI

2021eko urtarrilaren 14an

EUSKAL BIRUSA EUSKARA ELKARTEA

hartze barik gertatzen diran partuak dira bere ustez one-nak: “Beti harritxu izan nau gure premina barik jaixotzen diran umiak haretzek izaten dirala parturik on eta errezenak, guk zenbat eta gitxiago interbenidu, mesederako!”. Mediku barik juaten zan eta bere ardurapian zeuan hasi eta amaitxu artekua. Laster konturatu zan baserrixetako partuak kalekuekin alderatuz “abentura bat” izaten zirala. “Herrixan bizi zan emakumia ezagutzen neban, jarraipena eitzen notsan... baiña baserri txik bilatzen ziran partua agertzen zan momentuan eta ez zekizun umia zelan zetorren. Juan bertara, begitxu zelan doian gauzia, jaixotzeko presentaziño onakin datorrela frogatu eta hantxe geratzen nintzan, umia jaixo arte, igual egun osoz”, diño.

Orduko metodoak

Gaur eguneko erditu aurreko kontrolekin alderatuz, ordukoak ekartzen doskuz Ma-

tildek akordura: “Ez zeuan ez ekografiarik ez ezebez, baiña hillian behin odol kontrolak eitzen ziran, baitxa tentsiñua hartu, umiaren tonua, hau da, bihotz taupadak entzuten ahalegindu, jateko aholkuak emon...”. Umia trabesera etortzen bazan eta bertikalera pasau eragitzeko erabiltzen zebeu metoduan efektibotasuna zalantzan ipiñiz, barre eitzen dau: kanpotik umia zuzendu ostian, mantentzeko eskupaiñu bana ipiñi amaren tripiaren albo bakoitzen eta izara batekin buelta-bueltan lotu harek gorputzera, umiaren trabeserako joera zuzentzen laguntzeko asmoz. Bilboko maternidarian ikusi zeban teknika hori eta baitxa behin, esturasun haundiko unian, eixia tokau jakona: ama ein barri baten odol-jariua mozteko, alutik toaila oso-oso bat sartzia eta, ginekologuaren oneritziakin, 3 egunez bertan eukitzia, harik eta odola gatzatu eta botatziari laga zotsan arte.

Lambretta bat erosi zeban baserrixetara juan ahal izateko.

Gabaz dei asko jasotzen zitzuan Matildek: “Emakumiak arduratu eitzen zian gabaz, ze pasauko ete zan bildurrez, deitxu eta eurenian emoten neban gaba. Umia baiña ez zan beti gabaz jaixotzen, deitzen zostien miñekin eta dilataziñuakin hasten ziranian; parto bati begira egun bi emonda nago, ze tokau ez-kero Mallabiko basarri baten, hantxe geratu bihar. Hasieran oinez eitzen neban, baiña gero Lambretta bat erosi neban”.

Haurdunaldixak planifikatzen ez ziren sasoian, Matil-

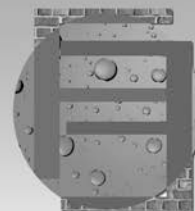
deren berbetan “martxa atrasa eta metodo oginoa erabiltzen ziran famelixia kontrolatzeko. Ez ziran totaleko efikazak, ze espermatozoidiak bizkorrak izaten dira eta atzera ein arren be einda eken sarritxan bidia, baiña horretxek sistemok erabiltzen genduzan danok”.

Ezkerraneko Matilde. Ez dira baiña hamen bere ipoiñak amaitzen; hurrengo alian bere berben bitxartez, haurdunaldixa, partua eta haren ostekuen barri be eukiko dogu.

Estibalitz González

FEREDU

SOLUTIONS S.L.

- * HEZETASUNAK
- * ERREHABILITAZIOA
- * INPERMEABILIZAZIOAK
- * MANTENIMENDUAK
- * IGOGAILUAK

- * ERREFORMAK
- * FATXADAK
- * ITE
- * TEILATUAK
- * GARBIKETAK

www.feredusolutions.com
699 476 112 / 946 423 649 ERMUA